

Оливер Стоун

**ИНТЕРВЈУИ
СА
ВЛАДИМИРОМ
ПУТИНОМ**

Са предговором
Роберта Шера

Руссика
2017.

ПРЕДГОВОР

Пре тридесет година, као дописника Лос Анђелес Тајмса, задатак ме је одвео у само језгро Политбироа, мрачног и тајанственог свемоћног центра Совјетског Савеза, пошто је његов лидер Михаил Горбачов покренуо свој амбициозни план отварања и промена. Његова Перестројка, или реструктурирање совјетске власти, ће неизбежно, ако не ненамерно окончати брутални комунистички експеримент и обликовати храбри нови различитих етничких група, култура и религија које обухватају шестину планете.

Направио сам интервју са шефом пропаганде, Александром Јаковљевим, најлибералнијим чланом Политбироа и Горбачовљевим блиским сарадником. Касније сам покуцао на врата Јегора Лигачова, Горбачовљевог човека број два, познатог као најжешћег противника Перестројке. Нисам имао прилике да сретнем Бориса Јељцина који је после четири године, када се Совјетски Савез распао, постао први председник Русије. Јељцин је позвао бившег поручника КГБ-а Владимира Путина као реформски оријентисаног, да се прикључи његовој администрацији, а 31. децембра 1999, када се Јељцин повукао, именовано га је за председника. Наредне године, Путин је на изборима убедљиво победио кандидата Комунистичке партије. У историјској и надалеко значајној серији интервјуа које је филмски стваралац Оливер Стоун направио са Путином, а што представља тему ове књиге и документарни филм од четири епизоде Шоутајм телевизије, Путин истиче да је веровао да ће се падом Совјетског Савеза окончати и Хладни рат, а са њим и безброј претњи новим ратовима. Али то се није десило.

Иако је Путин одбацио комунизам као идеологију и заиста пригрлио традицију Руске православне цркве, он остаје страствени националиста, одлучан у мишљењу да Русији треба указати поштовање које она заслужује. То значи историјско поштовање њених граница и поштовање Руса који су се распадом државе одједном нашли ван граница своје домовине, као на пример у Украјини.

У свом разговору са Стоуном, Путин одаје признање Горбачову да је препознао потребу коренитих промена у урушеном

совјетском систему, али не одобрава наивност коју је показао у вези са огромним препрекама које су те промене донеле земљи, и што је још важније, у Сједињеним Америчким Државама. Путин одбацује веровање Горбачова да ће разум тријумфовати, пошто су обе стране Хладног рата имале способност да униште живот на планети, и да су обе желеле мир. Централно питање Стоун-Путинових интервјуа је - како су ствари довеле до садашњих тензија. Они су уверљиво, кључно штиво за разумевање овог опасног времена. Испрекидани разговори одвијали су се од 2.јула 2015 до 10.фебруара 2017, током периода када су се односи између две војне силе урушили до тачке неповерења и непријатељства какво није забележено још од краја Хладног рата, пре више од четвртине века. А како Стоун напомиње у неколико наврата, подложност моћи корупције владара било које земље у име лажног патриотизма, требало би да буде брига сваке нације, наравно и Русије.

Разговор је учтив и Стоун изјављује на крају да Путину пружа прилику да изнесе своју страну приче, али то је прича коју филмски редитељ-новинар доводи у питање енергично, имајући у виду непрестане контроверзе о улози Русије у свету, од њене подршке Асадовом режиму у Сирији до оптужби за умешаност у америчке председничке изборе 2016.

Стоун је добро упознат са бесциљним ратовима и лажима у вези с њима, јер је учествовао у два наврата у рату у Вијетнаму. Своја искуства документовао је у свом филму *Vog*, за који је добио Оскара и још два сјајна дела Вијетнамске трилогије, *Рођен 4.јула* и *Небо и земља*. Он је подробно истражио ову тему 2012. у серији од десет епизода на Шоутајм-у. *Неисиричана прича Сједињених Држава*, уз књигу од 750 страна доводи у питање стереотипну причу Сједињених Држава током Хладног рата и пружа пресудни оквир за ово тренутно дело.

Ни Путин није мање упознат са овом темом с обзиром да је дошао на власт из пепела Совјетског Савеза, који је, иако је доживео страхоте немачке инвазије и дао педесет милиона жртава, извршио беспотребни напад на Авганистан. Он води друштво које поседује огромну војну силу али које је далеко мање успешно у мирнодопским економским достигнућима. Обојица деле мишљење да је војна надмоћ фатална и изражавају забринутост

због идеологије својих друштава која су током историје подржавала империјалистичке авантуре. Али ово није разговор једнаких, Стоун је уметник жељан да открије контрадикторности и скривене мисли, док Путин отворено ставља до знања да је потпуно свестан своје позиције врховног вође друге по величини светске војне силе, и да његове речи имају последице које надалеко превазилазе потребе занимљивих филмских остварења. Па ипак, постоји јасно, обострано, ако не и обазриво поштовање између њих двојице, што даје истински увид у ум, како владара тако и уметника.

Стоуну снимање филма пружа одличан повод да се подсмехне веровању у мудрост спољнополитичког естаблишмента у његовој земљи. Путинов задатак је много сложенији, с обзиром да је вођа нације која се налази у свеобухватној транзицији из совјетске комунистичке идеологије ка новом руском националном идентитету и која покушава да премости „хиљаду година“ руске историје која траје од царева до моћних олигарха, руске верзије наших домаћих капиталиста.

Путин се овде појављује као пророк рањеног руског национализма, што не би требало повезивати са комунистичком идеологијом која је претходила његовој моћи и коју он јасно посматра као приличан неукус. Ова тензија ствара лајтмотив једног ретког увида у Путиново размишљање и у ширем смислу, у дилему где је место Русије у веома измењеном свету. Интервју почиње у време када су само малобројни очекивали победу популистичког, десно орјентисаног кандидата у Сједињеним Државама, који је потукао неколико лидера свог естаблишмента и миропомазаног кандидата водеће Демократске странке. До краја сценарија, мање од месец дана од Трампове инаугурације за председника, обиман интервју се приводи крају, како просветљујући тако и депремирајући читаоце и гледаоце.

Током последње сесије Стоун упорно наводи Путина да заврши интервју у стилу интелектуално агресивног документарца верујући да ће добити одговоре на нека питања. То укључује контроверзне аспекте Путиновог осамнаестогодишњег боравка на челу највеће светске земље по пространству. Да ли је Путин зависник од моћи? Да ли себе види као неопходног учесника руске историје? Да ли је тако велика моћ коју поседује покварила

његову визију? Ово није први пут да се отварају овакве теме, али док је раније изгледало да их Путин прихвата, сада је, он то отворено каже, не само схватио да његове идеје не пријају западној публици, већ да их једноставно неће чути.

Сада, суочавајући се са четвртим председником Сједињених држава, а иронично говорећи, оним коме је помогао да буде изабран, што он пориче, Путин делује уморан од борбе да успостави контакт са америчким председницима. Он напомиње да они, а што је још важније, бирократија која уз то иде, неизбежно виде Русију не као партнера, реч коју често употребљава када су у питању Сједињене државе, чак и са префињеним сарказмом, већ као погодног жртвеног јарца за сопствене неуспехе.

На крају трећег интервјуа, Путин пита Стоуна да ли је икада био тучен. Стоун га уверава, „о, да, много пута“, на шта Путин одговара, мислећи на планирано приказивање документарца: „Онда неће бити ништа ново, јер ћете настрадати због онога што намерава да урадите“. То је болна али можда тачна претпоставка, у време широко распрострањене осуде која још није доказана, да се Русија умешала у америчке изборе. Стоун одговара: „Знам, али вреди... пробам да донесем мало мира и савести свету“.

Роберт Шер

ПРВИ ИНТЕРВЈУ

ПРВО ПУТОВАЊЕ, ПРВИ ДАН 2. јул 2015.

О ПУТИНОВОМ ПОРЕКЛУ

ОС: Мислим да много људи на Западу не зна много о Вама, осим вести. Волели бисмо да сазнамо нешто о вашем пореклу, одакле потичете. Ја знам да сте рођени у октобру 1952, после рата. Да је Ваша мајка била радница у фабрици а Ваш отац је био учесник рата, али не знам чиме се бавио после рата. И знам да сте одрасли у стану који сте делили са другим породицама.

ВП: Моја мајка није радила у фабрици. Била је радница, међутим, обављала је различите послове. Био сам јединац. Пре мене су изгубили двоје деце. Једно током опсаде Лењинграда, једно током рата. А нису хтели да ме дају у сиротиште, зато је моја мајка радила као чувар.

ОС: Зато што није хтела да Вас да?

ВП: Да, тачно, а мој отац је радио у фабрици.

ОС: Шта је тачно радио?

ВП: Био је инжењер, завршио је факултет и радио је у фабрици.

ОС: Стално или са повременим прекидима? Да ли је имао сталан посао?

ВП: Да, да, сталан рекао бих. А радио је дуго, а онда када се пензионисао наставио је да ради до 70 година или тако нешто.

ОС: Али био је рањен у рату?

ВП: Да, био је. Када је избио рат, био је у специјалној јединици. То су биле мале оперативне јединице које су слане на непријатељску територију да обављају различите операције. Двадесет људи је било послато и само су четворица преживела. Он ми је то испричао, а касније када сам постао председник, добио сам досије који је потврдио шта се десило. Прилично је занимљиво. А онда је послат у оружане снаге на једно од најопаснијих места, лењинградски фронт. Звало се Невски Пјатачок, ослобођени део територије, полигон. Било је непријатеља на реци. Совјетска

армија је успела да направи мали слободни полигон, два пута четири километра.

ОС: А Ваш старији брат је умро неколико дана или месеци по Вашем рођењу?

ВП: Не, он је умро током опсаде Лењинграда, а имао је мање од три године. У то време, да би сачували децу и њихове животе, одводили су их од породица. Мој брат се разболео и умро. А наши родитељи нису ни били обавештени где је сахрањен.

Прилично чудно, али тек недавно, неки заинтересовани људи су успели да дођу до неких архива. Користили су презиме, очево име и адресу са које је дете одведено. Успели су да пронађу документа о његовој смрти и месту где је сахрањен и о сиротишту у које је одведен. Прошле године сам по први пут посетио његов гроб. То је меморијални комплекс у Санкт Петербургу.

ОС: Па, сагледавајући жртве Другог рата, надам се да Ваши родитељи нису били сломљени овим трагедијама. Мора да су се окренули свом трећем сину као новој нади.

ВП: Заиста нису били сломљени. Али рат се завршио 1945, а ја сам рођен тек 1952. А то је било веома тешко време за обичне људе који су веровали у Совјетски Савез. Па ипак су се одлучили за још једно дете.

ОС: А реците ми, чуо сам да сте имали неки ... проблем младачке делинквенције. Били сте мало дивље дете док, чуо сам, нисте почели да се бавите џудоом у дванаестој години

ВП: Да, заиста. Моји родитељи су се трудили око мог васпитања али, ипак... ја сам живео у слободи и проводио много времена у дворишту и на улици. И свакако, нисам увек био дисциплинован колико се очекивало да будем. Али када сам почео да се бавим спортом систематски, почео сам да тренирам џудо, дошло је до прелома у мом животу.

ОС: Такође сам чуо да је Ваш деда по мајци био главни кувар Лењина и Стаљина.

ВП: Да, заиста, тако је било. Свет је ипак мали, тачно је. Пре револуције 1917, он је радио у ресторани у Петрограду. У Лењинграду. Био је главни кувар. Не знам како је доспео до тога да ради за некога као што је Лењин. Али касније је заиста радио на подручју где је Стаљин живео и радио за Стаљина. Био је веома једноставан човек – кувар.

ОС: Да ли Вам је некад причао о томе?

ВП: Не, није. Никада није причао, али да будем искрен, део детињства сам провео у московској области. Живели смо у Санкт Петербургу који се тада звао Лењинград. Лети смо одлазили на неколико недеља да посетимо мог деду који је тада био пензионер, али он је и даље живео тамо где је радио, у једној државној дачи. А отац ми је причао како је одлазио код деде док је Стаљин још био жив. Деда му је показао Стаљина из далека. То је једина ствар коју знам.

ОС: Имамо нешто заједничко, моја мајка је Францускиња, а њен отац, мој деда, био је француски војник у Првом светском рату. И кувар у рововима. Он ми је испричао многе приче о Првом Светском рату и како је било тешко.

ВП: Мени је мајка причала о Првом светском рату о ономе што је чула од свог оца, И он је учествовао у Првом светском рату.

ОС: Једна необична људска прича. Водио се рововски рат, а мој деда се вратио и испричао једну причу. Видео је да један аустријски војник, верујем да је то било на Јужном фронту, нишани у њега. Али мој деда је пуцао први и Аустријанац је пао. Онда је мој деда схватио да је он још увек жив, и положај му је био такав да никога није било између њих. Видео је да ће Аустријанац искрварити на смрт и да ће умрети. Деда је отпуцао до њега. Узео је прву помоћ и превио му ране. Прилично необично. Својим рођацима је рекао: „Не бих пуцао први да га нисам видео да нишани у мене“. Али, из које год да смо земље, сви смо ми исти, сви смо људска бића, и ти људи су такође обични људи, радници као и ми.

ОС: Француски рат је био крвав као и руски. У Првом светском рату, половина, 50 процената младих људи између 17 и око 35 година, погинуло је или било рањено у том рату.

ВП: Да, то је тачно.

ОС: Ви сте матурирали и, верујем, одмах отишли на Правни факултет. Такав је руски систем?

ВП: Да, то је тачно. Завршио сам средњу школу у Лењинграду, отишао на Лењинградски универзитет и почео да студирам право.

ОС: И дипломирали 1975? То је веома добро, као правник упознали сте тамо своју прву жену, мислим последњу жену, Вашу једину жену.

ВП: То је било касније, после седам година.

ОС: А онда сте се одмах прикључили КГБ-у 1975. у Лењинграду.

ВП: Да, у ствари постојао је систем запошљавања по завршетку совјетских високо-образовних институција. Када бисте дипломирали на некој високо-образовној институцији одлазили бисте где вас распореде.

ОС: О, па нисте имали избора?

ВП: Па, рећи ћу Вам, одмах сам преузет по том програму, и био сам у обавези да одем тамо, али сам ја то и желео. Шта више, ја сам и уписао право зато што сам желео да радим за КГБ. Још док сам био ученик отишао сам у канцеларију КГБ-а у Лењинграду и питао их шта би требало да урадим да бих радио за Службу. Службеник ми је рекао да би требало да имам високо образовање и добро правно образовање. Зато сам уписао право.

ОС: О, схватам.

ВП: Али знате, кад сам дипломирао, нико ме се тамо, наравно, није сећао и нисам имао никаквих контаката са КГБ. А када је дошло време запошљавања, било је прилично неочекивано да ме је КГБ пронашао и понудио ми посао.

ОС: А ви сте сањали, наравно совјетске филмове о КГБ и послу агента.

ВП: Заиста, било је баш тако.

ОС: У тим филмовима су глумили Тихонов и Грегори, филмски глумци.

ВП: Било је књига, било је филмова. То је прилично тачно, формулисали сте јако згодно.

ОС: Да. И отишли сте у Дрезден од 1985. до 1990, али првих 10 година били сте углавном у Лењинграду?

ВП: Да, тачно. У Лењинграду и Москви, такође у специјалним школама.

ОС: И напредовали сте, били сте веома успешни.

ВП: Да, у целини, да.

ОС: Источна Немачка је од 1985. до 1990. била прилично суморна.

ВП: Па, не баш суморна. У то доба почела је у Совјетском Савезу Перестројка. Надам се да се нећемо бавити тиме – било је много тема које су се односиле на Перестројку, али то је још

**Ја сам и уписао право зато што
сам желео да радим за КГБ.**

увек било слабо – осећао се дух иновација. Али када сам стигао у Источну Немачку, у Републику, нисам уопште наишао на дух напретка.

ОС: О, да то сам и мислио.

ВП: Имао сам утисак да је друштво остало залеђено у педесетим.

ОС: А Горбачова нисте познавали, у ствари, дух реформи се осећао али Ви нисте били у Москви да бисте га осетили. Било је то чудно време. Да ли сте се вратили у Москву? Да ли сте искусили Перестројку?

ВП: Знате, Горбачов и његови сарадници схватали су да су земљи потребне промене. Данас могу да кажем, са чврстим уверењем, да они нису разумели какве су то промене и како их постићи.

ОС: Тако је.

ВП: Зато су урадили много ствари које су нанеле велику штету земљи. Чак и када су радили за њену добробит и сматрали да су промене неопходне.

ОС: Али, Горбачова сам срео неколико пута, он је дошао у Сједињене државе, и тамо сам се сусрео са њим. И он подсећа на Вас у смислу да је потекао из тог система. Скромни почечи. Он је био експерт за пољопривреду. Проучавао је документа, радио напорно и изгледа рано схватио, види се из његових мемоара, да је било много потешкоћа које неће побољшати економију. Ствари нису функционисале.

ВП: Ми сви имамо нешто заједничко јер смо људска бића.

ОС: Да, али оно што кажем је да је био радник. Био је специфичан и постављао је питања, типа, како ово да поправимо?

ВП: Ја нисам био радник и сматрам да баш та специфичност, та конкретност, то је оно што је недостајало многим бившим совјетским лидерима. Укључујући Горбачова. Они нису знали шта желе или шта је било потребно.

ОС: Ок. Али десило се преврат у августу 1991. И Ви сте поднели оставку следећег дана. Преврат Комунистичке партије.

ВП: Да, био је то покушај преврата. У то време, не сећам се да ли је то било другог или трећег дана – заиста сам поднео оставку. По повратку из Немачке радио сам неко време на универзитету. Још увек сам био у служби КГБ-а за спољну безбедност.

**Горбачов и његови сарадници
схватили су да су земљи потребне
промене. Данас могу да кажем, са
чврстим уверењем, да они нису
разумели какве су то промене и
како их постићи.**

Након тога, бивши градоначелник Санкт Петербурга, господин Сопчак, понудио ми је посао. То је био прилично занимљив разговор јер сам ја раније био његов студент, позвао ме је у свој кабинет.

ОС: Али то је било касније. Зашто сте поднели оставку, мислим, била је то Ваша каријера.

ВП: Све ћу Вам испричати. Када ме је Сопчак позвао, рекао сам му да сам веома заинтересован да радим са њим. Али мислио сам да је то немогуће, и да то није у реду – још увек сам био службеник за спољну безбедност у КГБ-у. А Сопчак је био познати демократски вођа – политичар новог таласа. Рекао сам му да ако неко сазна да радим са њим, као бивши припадник КГБ, то ће нарушити његов углед. А у то доба земља је пролазила кроз акутне политичке потешкоће. Био сам веома изненађен када је Сопчак реаговао: „О, то мени ништа не значи“. Радио сам с њим кратко време као саветник. После тога, када је преврат био на помолу, нашао сам се у веома необичној ситуацији.

ОС: Августа деведест прве?

ВП: Преврат са употребом силе је био на помолу. Више нисам могао да будем службеник КГБ-а и саветник демократски изабраног градоначелника Санкт Петербурга. Зато сам се повукао. Сопчак је обавио телефонски разговор са председником КГБ-а Совјетског Савеза и замолио га да ме пусти. Он ми је обећао да ће након неколико дана бити издат документ о мом ангажовању.

ВП: Али, да ли сте у себи још увек веровали у комунизам? Да ли сте још увек веровали у систем?

ВП: Не, наравно да нисам. Али на почетку јесам, идеја је била добра и ја сам желео да је имплементирам.

ОС: Када сте се променили?

ВП: Знате, нажалост, моји ставови се нису мењали када сам био изложен новим идејама већ када сам био изложен новим околностима. Било је јасно да систем није ефикасан и да је запао у ћорсокак. Економија није напредовала. Политички систем је стагнирао. Био је залеђен и неспособан за било какве промене. Монопол једне политичке снаге, једне партије је погубан за земљу.

ОС: Али то су Горбачовљеве идеје, ипак сте били под утицајем Горбачова.

ВП: Нису то идеје Горбачова, то су идеје француских социјалиста утопишта и Горбачов нема везе са њима. Горбачов је реаговао на околности. Понављам, његов допринос огледа се у томе што је осетио потребу за променом. Он је покушао да промени систем. Не чак ни да га промени већ да га реформише, да га поправи. Али проблем је био у корену тог система. А како можете радикално променити систем, а да сачувате земљу? Тада то нико није знао, укључујући и Горбачова. И тако су гурнули земљу у распад.

ОС: Да, то мора да је било трауматично. Совјетски Савез се срушио и Јељцин је основао Руску федерацију. Али ја сам био у Санкт Петербургу почетком 1992. и срео се са Сопчаком. Размишљај, могао сам срести и Вас, ко зна, ако сте тада били његов саветник.

ВП: Не, не сећам се, али вам могу рећи да је Сопчак био апсолутно искрен, прави човек. Са идеолошке стране, био је демократа али је категорично био против распада Совјетског Савеза.

ОС: Био је против распада. Било је то тешко време, узбудљиво. Личило је на рађање нечег новог али нико није знао куда ће то одвести. Било је криминала, било је свега, људи су били другачији. Носили су нову одећу. Када сам био у Совјетском Савезу 1983. за време ере Брежњева, био сам веома депримиран. Стога, кад сам се вратио седам, осам година касније, било ми је невероватно. Сопчак нас је одвео у отмени ресторан и дивно смо се провели са њим.

ВП: Али тада, када су се појавили отмени ресторани, систем социјалне заштите је био потпуно уништен. Целокупне привредне гране су престале да функционишу. Здравствени систем је био руиниран. Оружане снаге су биле у депримирајућем стању, милиони људи су живели испод границе сиромаштва. Морамо и тога да се сетимо.

ОС: Да, то је била друга страна. Преселили сте се у Москву 1996. и били на челу Федерално-безбедносне агенције 13 месеци.

ВП: Не, не одмах. Преселио сам се у Москву и требало је да радим у администрацији председника Јељцина. Био сам задужен за правна питања. Касније сам био пребачен у администрацију. Био сам задужен за Надзорни одбор. Одељење је надзирано владу и регионалну администрацију. Потом сам постао директор Федералне службе безбедности.

ОС: Тако је, са те позиције мора да сте закључили у каквом је држава хаосу, претпостављам. Ноћна мори од хаоса.

ВП: Да, свакако. Увек чујем критику упућену мени. Прича се да жалим што се распао Совјетски Савез. За почетак, што је најважније, распадом Совјетског Савеза, 25 милиона Руса, се за трен ока, нашло у иностранству. У другој држави. То је једна од највећих катастрофа 20. века. Људи су живели у једној земљи, имали су родбину, посао, станове и једнака права. Па ипак, у тренутку су се нашли у иностранству. А онда је прво било извесних назнака, а затим је дошло до правих грађанских ратова. Да, све сам то лично видео, посебно када сам постао директор Федералне службе безбедности.

ОС: А 1999. сте напредовали на позицију премијера. Јељцин је поднео оставку 2000. На основу снимака прес-конференција и других снимака са господином Јељцином, изгледа да је био тежак алкохоличар. Његов мозак, начин на који је гледао у камеру, начин на који је говорио и кретао се, говорили су да је кататоничан.

ВП: Знате, мислим да немам право да дајем било какве оцене ни о личности Јељцина ни Горбачова. Рекао сам да Горбачов није схватао шта је морало да се уради, који су циљеви и како их остварити. Ипак, он је био први који је пружио земљи слободу и то је био историјски продор. Прилично евидентна чињеница. А то исто важи и за Јељцина. Као и свако од нас, и он је имао својих проблема, али такође је имао и своју снажну страну и никад није покушавао да избегне, умањи одговорност, личну одговорност. Знао је да је схвати. Чак иако се борио са својим демонима. Али, то што сте рекли је истина. То није тајна. То је била стварност.

ОС: Само из радозналости, јер знам причу о Хрушчову који је морао да пије са Стаљином, да ли сте Ви понекад увече морали да пијете са господином Јељцином?

ВП: Не, никад. Нисам ја био толико близак са њим колико Ви претпостављате. Никада нисам био један од блиских саветника ни Горбачова, ни Јељцина. И било је потпуно изненађење када ме је поставио за директора Федералне службе безбедности. То је прво, а друго, никада нисам користио алкохол. Чак и када смо се сретали то је увек било пословно. И никада га нисам видео пијаног на послу.

ОС: Можда мамурног?

ВП: Нисам никада проверавао. Никад нисам пробао да га помиришем. Потпуно сам искрен. Никад нисам ишао са њим у лов или проводио време са њим. Виђали смо се у његовој канцеларији, и то је то. Никада нисам испио ни једну вотку с њим.

ОС: Па, ево Вас овде – многи премијери долазе и одлазе и изненада, ви сте премијер. И онда?

ВП: Да, то је баш необична прича. Видите, ја сам дошао из Лењинграда у Москву 1996, баш као што сте рекли. Све у свему, у Москви нисам имао никакву јаку подршку или контакте. Стигао сам 1996. а 2000. постао председник. То је тако невероватна прича.

ОС: Да.

ВП: Али морам да Вам кажем да заиста нисам имао никакве посебне односе са Јељцином нити његовим тимом.

ОС: Можда је неки премијер отпуштен и само рекао: „Добро, сада то преузми посао“.

ВП: Не знам, вероватно је покушавао да пронађе некога јер је одлучио да се повуче. Заиста, неколико премијера је постављено и повукло се. Не знам зашто је одабрао мене. Пре мене је било веома надарених премијера и један од њих је тек недавно преминуо. Али када ми је Јељцин по први пут понудио тај посао, ја сам га одбио.

ОС: Одбили? Зашто?

ВП: Да, рекао сам му – било је то у суседној канцеларији, позвао ме је да уђем и рекао да жели да ме постави за премијера и да жели да се касније кандидујем за председника. Одговорио сам му да је то велика одговорност и да због тога морам да променим живот. А нисам био сигуран да то хоћу да урадим. А он ми је на то рекао: „Вратићемо се овом разговору касније“.

ОС: Да промените живот у ком смислу? Мислим, већ сте били бирократа у влади прилично дуго.

ВП: Једно је кад сте бирократа – чак и на високом нивоу, можете живети сасвим обичним животом. Можете се виђати са пријатељима, ићи у биоскоп, у позориште, разговарати слободно са пријатељима. И не преузimate толику личну одговорност за судбине милиона људи, за све што се дешава у земљи. Али прихватити одговорност за Русију у то доба, било је веома тешко. Када је у августу 1999. Борис Јељцин истакао моју кандидатуру

за премијера, парламент је подржао ту одлуку. А Други чеченски рат је почео у августу. То је било тешко искушење за земљу. Искрено говорећи, тада нисам знао коначне планове председника Јељцина у вези са мном. Али ситуација је била таква и морао сам да преузmem одговорност за њу. А нисам знао колико ћу издржати. Јер у било ком тренутку председник Јељцин ми је могао рећи: „Отпуштен си“. Постојала је само једна ствар о којој сам тада размишљао: Где да сакријем своју децу?

ОС: О, заиста? Па шта бисте урадили?

ВП: Па шта бисте ви помислили? Ситуација је била озбиљна – само замислите када бих био отпуштен. Нисам имао никакво обезбеђење, шта бих радио? Како бих заштитио породицу? Тада сам одлучио да ако је то моја судбина, онда морам да идем до краја. Тада нисам знао да ћу постати председник. Није било никаквих гаранција за то.

ОС: Смем ли да Вас питам да ли сте икада били на састанцима са Јељцином и неким од олигарха?

ВП: Да, наравно.

ОС: Значи, видели сте на који начин се он тиме бави?

ВП: Наравно, било је врло званично, врло прагматично. Он се није виђао са њима као са олигарсима већ као са представницима великих компанија, људима од чијег пословања зависи судбина милиона људи и радника.

ОС: Да ли сте осетили да потискују Јељцина?

ВП: Да, али он то није разумео. Борис Јељцин је био веома повучен човек. Ако га треба осуђивати за ишта у вези са олигархијским системом владавине, то је да је веровао људима. Он није имао никакве везе са олигарсима и никада није имао никакве личне користи од њих.

ОС: Да ли сте се икада срели са Березовским или људима попут њега?

ВП: Наравно, познавао сам Березовског још пре него што сам дошао у Москву.

ОС: На који начин? Пријатељски?

ВП: Не, нисмо били ни у каквим пријатељским односима. Упознао сам га док сам радио у Санкт Петербургу. Стигао ми је захтев из Москве да примим некога из америчког Сената, ако се добро сећам. Био је то сенатор који је путовао из Тбилисија и

желео је да се сусретне са Сопчаком, а пошто сам ја био задужен за иностране послове у граду, замолили су ме да организујем сусрет. Известио сам Сопчака. Он се сложио и ми смо се састали са сенатором, тим господином који је дошао из Тбилисија, а Березовски је дошао са њим у друштву. Тако сам га упознао. Господин Березовски је заспао током састанка.

ОС: Па, Березовски је мудар човек мора да вас је осмотрио, размишљајући како да се постави према Вама, зар не? Мислим, то је узајамно.

ВП: Не, видите, ја сам само био Сопчаков помоћник. Ако је размишљао о нечему, то је било како да унапреди односе са Сопчаком а не са мном.

ОС: Ок, сада смо у 2000. години. То је мрачно доба. Постали сте председник са 53 одсто гласова. Није се очекивало да ћете потрајати. Постали сте председник земље у мрачном периоду – Чеченски рат је био у току. Све је изгледало веома лоше, а ту су и олигарси... Приватизације на све стране. Повлачите се. Гледао сам документарце и могу приказати снимке борбе. Био је то највећи напор, изгледа ми, један од најцрњих периода Вашег живота.

ВП: Да, тачно тако. Али та тешка времена нису настала 2000. него много раније. Мислим да је то било раних 90-их, баш после распада Совјетског Савеза и до 2000... Имали смо кризу 1998, веома велику економску кризу. Други чеченски рат се 1999. наставио, ја сам био у улози председника а земља је била и јако тешкој ситуацији. То је истина.

ОС: Да ли сте се будили у 4 ујутру? Да ли сте уопште спавали? Како су изгледале те мрачне ноћи?

ВП: Не, никад се нисам будио у 4 ујутру. Заспао бих у поноћ и пробудио се око 7. Увек сам спавао 6 до 7 сати.

ОС: Веома дисциплинован. Без ноћних мора?

ВП: Да.

ОС: Стварно?

ВП: Да.

ОС: Та дисциплина је резултат војног и КГБ искуства?

ВП: Мислим да је то захваљујући спорту и војном искуству.

ОС: Ви сте веома дисциплиновани, господине.

ВП: Знате, ако тога нема, веома је тешко радити. Ако нисте дисциплиновани, онда нећете имати довољно снаге да се бавите

текућим питањима. А посебно стратешким. Увек морате бити у форми.

ОС: Да ли сте виђали своју децу током тог периода? А своју супругу?

ВП: Да, наравно. Али само на кратко.

ОС: Редовно? Вечерали бисте код куће или са њима? Да ли сте их виђали ноћу?

ВП: Долазио сам кући веома касно и одлазио на посао рано. Да, наравно да сам их виђао али на кратко.

ОС: А када су Вам умрли родитељи? У том периоду?

ВП: Мајка ми је умрла 1998. а отац 1999. године.

ОС: То мора да је било јако тешко, уз све остале потешкоће.

ВП: Последње две године моји родитељи су били у болници и сваког петка сам летео из Москве за Санкт Петербург да их видим. Сваке недеље.

ОС: За викенд, и враћали се недељом, или?..

ВП: Не, одлазио бих на један дан. Видео бих их и вратио се у Москву.

ОС: Да ли су били поносни на Вас?

ВП: Да.

ОС: Ваша мајка и отац нису могли да верују, јел тако?

ВП: Тако је. Мој отац није доживео два месеца да ме види на месту премијера. Али чак и пре него што сам постао премијер, кад год бих га видео, када сам долазио да га видим, увек би говорио медицинским сестрама: „Гледајте, ево стиже мој председник“.

ОС: То је лепо, то је лепо. Приписују Вам се многе добре ствари које сте учинили током првог мандата. Приватизација је заустављена. Изградили сте индустрију – електронику, петрохемију, пољопривреду и много тога. Прави син Русије – требало би да budete поносни. Подигли сте БДП, повећали приходе, реформисали војску, зауставили рат у Чеченији.

ВП: Па није било баш тачно тако. Нисам зауставио приватизацију. Само сам желео да буде правичнија, поштенија. Све сам учинио да се државно власништво не продаје цабе. Зауставили смо неке шеме – манипулационе шеме које су довеле до настанка олигарха. Неке шеме које су омогућиле неким људима да постану милијардери преко ноћи. Уз сво дужно поштовање за Василија Леонтјева, Американца руског порекла који је добио

Нобелову награду из економије. Док је био жив, упознао сам га и посећивао његова предавања и слушао његове говоре. Говорио је да имовина може бити подељена слободно за једну рубљу, али да она треба да доспе у руке оних људи који је заслужују – тако је он говорио. Ја сматрам да је у нашим условима, у Русији, то довело до легалног богаћења читаве категорије људи. И такође је довело до ситуације да влада или губи контролу над стратешком индустријом, или сама доводи до уништења те индустрије. Према томе, мој циљ није био да зауставим приватизацију, него да је учиним систематичнијом и праведнијом.

ОС: Гледао сам снимак Вас и олигарха 2003 – 4. Био је то интересантан састанак. Да ли сте имали директни судар са Брезовским и људима попут њега, са Ходорковским?

ВП: Не директни судар. Само сам им рекао да морају да се држе на одстојању од владе. То је био модеран израз тада. И рекао сам да ако су стекли имовину на законит начин, нећемо им је одузимати. Али да се закони мењају и они морају да их поштују. Сматрам да било који покушај ревизије приватизације може само да донесе још већу штету економији земље него сама приватизација. Зато ћемо наставити са приватизацијом на поштенијим основама и учинити све што је у нашој моћи да осигурамо имовину, али сви морају да схвате да су једнаки пред законом. И нико се тада није побунио.

ОС: Смањили сте стопу сиромаштва за две трећине?

ВП: Тачно.

ОС: Поштовање за старе људе. Пензије.

ВП: Да, много тога.

ОС: Просечан приход је 2000. био 2700 рубаља. 2012. - 29000 рубаља.

ВП: Да, то је тачно.

ОС: Били сте изузетно популарни и 2004. сте поново изабрани са 70 посто гласова.

ВП: Мало више од тога.

ОС: А 2008, пошто су дозвољена само два мандата, постали сте премијер. Моћ иза престола. И 2012. се кандидујете за председника и побеђујете са 63 посто.

ВП: Тачно.

ОС: Па да, три пута председник. Мада, неки људи би рекли, четврти мандат, као Рузвелт – достигли сте Френклина Делано Рузвелта.

САДРЖАЈ

Предговор. 5

Први интервју

Прво путовање, Дан први, 2. јули 2015. 9

Прво путовање, Дан други, 3. јули 2015. 31

Прво путовање, Дан трећи, 4. јули 2015. 83

Други интервју

Друго путовање, Дан први, 19. фебруар 2016. 57

Друго путовање, Дан други, 20. фебруар 2016. 128

Трећи интервју

Треће путовање, Дан први, 9. мај 2016. 152

Треће путовање, Дан други, 10. мај 2016. 173

Треће путовање, Дан трећи, 11. мај 2016. 192

Четврти интервју

Четврто путовање, Дан први, 10. фебруар 2017. 203

Оливер Стоун
ИНТЕРВЈУИ СА
ВЛАДИМИРОМ ПУТИНОМ

Издавач
Руссика
Кнегиње Зорке 11/2

За издавача
Неда Николић Бобић

Прелом
Душан Шевић

Штампа
Штампарија Топаловић, Ваљево

Београд, 2017.